

منطق تدوین، سازماندهی و مدیریت قراردادهای

سرمایه‌گذاری، F و EPCF در صنعت نفت و گاز

مسعود زهدی

انتشارات هزاره سوم (گزینه)

سرشناسه	: زهدی، مسعود
عنوان و نام پدیدآور	: منطق تدوین، سازماندهی و مدیریت قراردادهای نفتی سرمایه‌گذاری، F و EPCF در صنعت نفت و گاز/ مسعود زهدی
مشخصات نشر	: تهران: هزاره سوم اندیشه، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	: ۲۳۲ صفحه: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۶-۲۵-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: قیفا
یادداشت	: واژه‌نامه
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: قراردادهای نفت و گاز
موضوع	: نفت -- صنعت و تجارت -- امور مالی
موضوع	: گاز -- صنعت و تجارت -- امور مالی
موضوع	: مخزن‌های هیدروکربنی
رده‌بندی شگره	: ۱۴۹۳ م ۹/۸۳۹۱۵ K
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۳/۰۷۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۶۱۲۱

انتشار هزاره سوم زهدی

منطق تدوین، سازماندهی و مدیریت قراردادهای سرمایه‌گذاری، F و EPCF در صنعت نفت و گاز مسعود زهدی

- ویرایش: هزاره سوم اندیشه / معصومه طوفانپور • سایر رایگان هزاره سوم اندیشه
- طرح روی جلد: سعید پرور • لیتوگرافی: آراز • چاپ: دالای • صفحه‌بندی: فرانگر
- چاپ اول: تهران ۱۳۹۳ • شمارگان: ۱۰۰۰ • قیمت: ۳۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۶-۲۵-۳

ناشر: هزاره سوم اندیشه

تهران، میدان انقلاب، کوچه آبرو، شماره ۱

تلفن و نمابر: ۶۶۰۳۷۶۴۸ - همراه: ۰۹۱۲۷۱۷۳۹۲۴

تلفن پخش: ۶۶۹۶۵۳۷۷

سایت: www.hsap.ir آدرس الکترونیکی: hsapub@gmail.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

پیش‌گفتار ۱۱

بخش اول: قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز

فصل ۱. دو طرف قراردادها: بدینوسیله و شناسایی انتظارات و اهداف هریک از آنها.....	۱۵
مقدمه	۱۵
الف. انتظارات و اهداف مالک ذخایر و منابع هریک	۱۶
ب. انتظارات و اهداف شرکت‌های نفتی بین‌المللی	۲۲
- پی‌ریزی نظام مالی و حسابداری پروژه و الگوی سرمایه‌گذاری	۲۳
- تدوین رویه‌های یکنواخت ثبت و ضبط فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها	۲۳
- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌های اجرایی شفاف مالی و سرمایه‌گذاری	۲۳
- استانداردسازی روش‌های برآورد هزینه‌ها	۲۳
- تنظیم رژیم و ساختار مالی یکنواخت قراردادهای سرمایه‌گذاری	۲۳
- تدوین مدل اقتصادی ارزیابی سرمایه‌گذاری‌ها	۲۳
- تنظیم دستورالعمل محاسبه بهای تمام‌شده و ساخت سیستم مالی و حسابداری	۲۳
- ارائه گزارش‌های تحلیلی مالی و اقتصادی	۲۳
- برنامه‌ریزی‌های مالی در جهت تثبیت، ارتقا و رشد وضعیت مالی و بازرگانی	۲۳
- تنظیم برنامه‌های مدیریت هزینه و بدهی	۲۳
- تعیین شاخص‌های مقایسه‌ای برای ارزیابی پیشنهادهای مالی و تحلیل بودجه‌های سنواتی	۲۳
- استقرار سیستم محاسبه پیشرفت‌های مالی بر حسب بودجه‌های سنواتی و برنامه‌های مالی	۲۳
- تولید صیانتی طبق برنامه‌های کارشناسی شده	۲۳
- جلوگیری از تخریب ذخایر	۲۳
- ارزیابی ذخایر	۲۳

- ۲۳ تعیین اهداف تولید
- ۲۳ ظرفیت سازی متناسب با اهداف تولید
- ۲۳ نگهداشت تولید
- ۲۳ بهبود و افزایش تولید
- ۲۳ برآورد هزینه‌ها
- ۲۳ تهیه جدول‌های جریان نقدی
- ۲۳ تعریف اقتصادی پروژه‌ها
- ۲۳ تدوین برنامه مدیریت سرمایه‌گذاری و بدهی
- ۲۳ رفتاری پروژه‌ها
- ۲۳ تخصیص منابع و تعیین مبالغ سرمایه‌گذاری مورد نیاز
- ۲۳ تعیین شرایط قابل قبول و چارچوب‌های سرمایه‌گذاری
- ۲۳ تعیین اختار عمومی برنامه‌های جامع مختلف عملیاتی
- ۲۳ تعیین ساختار عمومی برنامه اجرایی
- ۲۳ تعیین ساختار هزینه‌ها، فعالیت‌ها، هزینه‌ها و سازمان اجرایی
- ۲۳ تعیین ساختار عملیاتی دستورالعمل هماهنگی اجرای قراردادها
- ۲۳ تعیین روش و سیستم محاسبه پیشرفت فیزیکی
- ۲۳ تنظیم دستورالعمل انجام تغییرات لازم در برنامه‌های عملیاتی
- ۲۳ تدوین ساختار عمومی برنامه‌های اجرایی
- ۲۳ حراست از حقوق مالکیتی
- ۲۳ دسترسی کامل به تمامی اطلاعات به دست آمده
- ۲۳ حق بررسی و اعمال نظر در برنامه‌های عملیاتی
- ۲۳ حق اعمال نظر در برنامه کاری و بودجه‌های سرانه
- ۲۳ حق نظارت بر عملیات اجرایی
- ۲۳ حق اعمال نظر بر برنامه‌های مالی و سرمایه‌گذاری
- ۲۳ حق حسابرسی عملیات
- ۲۳ حق بازرسی‌های فنی و پروژه‌ای
- ۲۳ حق سهام‌شدن و مشارکت در عملیات اجرایی
- ۲۳ حق فسخ
- ۲۳ حق اعمال نظر در برنامه‌های تولیدی
- ۲۳ حداکثرسازی منافع
- ۲۳ فروش به قیمت رقابتی
- ۲۳ حداقل سازی هزینه‌های بهره‌برداری و فروش
- ۲۳ حفظ، تعمیر و نگهداری ذخایر و اموال بر طبق استانداردهای رایج
- ۲۳ تدوین دستورالعمل ایمنی، استقرار تجهیزات مراقبتی و هشداردهنده
- ۲۳ تهیه شناسنامه اموال و استهلاک آن‌ها

۲۳	- بیمه اموال و دارایی‌ها
۲۳	- انتقال مالکیت تجهیزات
۲۳	- انتقال فناوری‌های مربوط و عرضه خدمات پشتیبانی
۲۳	- کشف ذخایر جدید
۲۳	- توسعه ذخایر جدید و جایگزینی ذخایر متروکه
۲۳	- بازسازی و توسعه ذخایر تولیدی
۲۳	- طبقه‌بندی ذخایر بر طبق مشخصات
۲۳	- درارتباط با ذخایر هیدروکربنی
۲۳	- انتظارهای اهدا (مالک ذخایر)
۲۳	- تولید بهره‌وری
فصل ۲. انعکاس احکام و انتظارات مالکان ذخایر هیدروکربنی و شرکت‌های نفتی سرمایه‌گذار	
۳۳	- در متون قراردادی
۳۳	- مقدمه
۳۴	- بررسی متن پیش‌نویس اول قراردادهای سرمایه‌گذاری نفتی
۳۵	- رویه‌ها و دستورالعمل پرداخت‌ها
فصل ۳. انتخاب فرمول انعقاد قرارداد سرمایه‌گذاری نفتی	
۴۲	- قانون اساسی
۴۳	- قوانین و مقررات جاری
۴۴	- قرارداد نفتی
فصل ۴. عوامل مؤثر در تغییر شرایط و مدل قراردادهای نفتی	
۴۹	- سازمان کشورهای صادرکننده نفت
فصل ۵. انتخاب فرمول انعقاد قراردادهای سرمایه‌گذاری نفتی	
۵۳	- گروه طرف‌های قراردادی و مجموعه بزرگ قراردادهای فرعی متعدد
۵۴	- رویه‌ها و عرف جاری انعقاد قراردادهای نفتی در صنعت نفت بین‌الملل
۵۵	- ساختار قانونی کشور
۵۵	- تولد قراردادهای نفتی بر مبنای شرایط بیع متقابل
۵۷	- حذف نظام بهره مالکانه، الزام به رعایت نظام مالیاتی کشور و اجرای قانون مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم
۶۱	- ساختار قراردادی کشورهای رقیب
۶۲	- انعطاف‌پذیری در برابر تحولات و تغییرات
۶۳	- توجه به اصول و مفاهیم علمی

۶۸	- قاعده هم جهت‌سازی منافع تجاری دو طرف
۷۶	- شاخص نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری
۸۰	- توجه به شرایط میدان‌های هیدروکربنی
۸۵	فصل ۶. ترسیم عوامل مختلف مؤثر در متون و مواد قراردادهای هیدروکربنی
۸۵	مقدمه
۸۶	- قراردادهای امتیازی
۸۶	قراردادهای مشارکت در تولید
۸۸	- قراردادهای خدمت مشمول پذیرش خطر (یا ریسک)
۸۸	موافقت‌نامه‌های عملیاتی مشترک
۹۱	فصل ۷. ترسیم عوامل مؤثر در مفاد قراردادهای نفتی
۹۱	مقدمه
۹۲	- عوامل مؤثر در قراردادهای نفتی
۱۰۱	فصل ۸. برآیند عوامل مؤثر در مفاد قراردادهای نفتی
۱۰۵	فصل ۹. فرایند شکل‌گیری متون و مواد قراردادهای هیدروکربنی
۱۱۱	فصل ۱۰. ترسیم پیگیربندی و اجزای قراردادهای نفتی
۱۲۳	فصل ۱۱. ترتیب (تقدم و تأخر در) قراردادی
۱۲۷	فصل ۱۲. بررسی و استخراج مفاهیم مالی، حقوقی و فنی و پاسخ به سؤالات قراردادی
۱۳۳	فصل ۱۳. استانداردها، روش‌ها و رویه‌های مورد پذیرش یا مورد قبول در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای و ناحیه‌ای
۱۳۹	فصل ۱۴. چیدمان‌های متفاوت دو طرف قراردادهای هیدروکربنی
۱۴۷	فصل ۱۵. پیش‌بینی روش‌ها و رویه‌های اجرایی در قراردادهای هیدروکربنی
۱۵۳	فصل ۱۶. گزارش‌گیری و ترسیم نمای پیشرفت عملیات نفتی
۱۵۷	فصل ۱۷. شکل‌گیری متون قراردادهای نفتی

بخش دوم: قراردادهای تأمین منابع مالی (فاینانس)

۱۶۱	فصل ۱. تأمین منابع مالی و اعتباری
۱۶۱	مقدمه

قراردادهای تأمین منابع مالی (فاینانس).....	۱۶۲
الف. انتظارات و اهداف تسهیلات‌دهندگان مالی و اعتباری.....	۱۶۲
دیگر عوامل مهم و تأثیرگذار بر انتظارات یا اهداف تأمین‌کنندگان منابع مالی و سرمایه‌گذاری.....	۱۶۴
اختلاف ماهوی قراردادهای تأمین منابع مالی با قراردادهای سرمایه‌گذاری هیدروکربنی.....	۱۶۷
قراردادهای تجاری و نقش آن‌ها در فرایند تأمین منابع مالی و اعتباری.....	۱۶۷
ب. انتظارات و اهداف صاحبان پروژه‌های هیدروکربنی.....	۱۶۹
- دستیابی به منابع مالی و اعتباری برای اجرا و تکمیل پروژه‌های مختلف در بخش‌های بالادستی، میان	
دستی و پایین دستی.....	۱۷۰
- دستیابی به دوری‌های روز، تجهیزات و لوازم عملیاتی، پشتیبانی‌های فنی و علمی، به‌روز رسانی و	
اصلاح رویه‌های اجرایی و مدیریتی و غیره از طریق کسب اعتبارات و تأمین منابع مالی و اعتباری.....	۱۷۰
فصل ۲. انعکاس اهداف انتظارات مالکان پروژه‌های هیدروکربنی و شرکت‌ها، بانک‌ها و	
مؤسسات مالی اعتباری در متون قراردادی.....	۱۷۳
- بررسی متن پیش‌تأمین اولیه قراردادهای تأمین منابع مالی.....	۱۷۴
- مبنای انعقاد قراردادهای تأمین منابع مالی.....	۱۷۶
فصل ۳. رویه‌های بررسی، ارزیابی و تأیید صلاحیت هریک از دو طرف قراردادهای تأمین	
منابع مالی.....	۱۷۹
الف. از منظر تأمین‌کنندگان منابع مالی و اعتباری.....	۱۷۹
- در مورد اشخاص حقوقی.....	۱۷۹
- در مورد اشخاص حقیقی.....	۱۸۰
ب. از منظر شرکت‌های تسهیلات‌گیرنده.....	۱۸۰
ارزیابی شرکت‌ها، مؤسسات مالی و بانک‌های پیشنهاددهنده سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی	
بر مبنای اصول و مفاهیم تخصصی.....	۱۸۱
فصل ۴: تولد قراردادهای موسوم به EPC+F و EPCF.....	۱۸۵
فصل ۵. دیگر مباحث مرتبط با قراردادهای تأمین منابع مالی.....	۱۹۱
عوامل مؤثر در تغییر شرایط و مدل قراردادهای تأمین منابع مالی.....	۱۹۱
انتخاب فرمول و مبنای انعقاد قراردادهای تأمین منابع مالی و اعتباری.....	۱۹۱
فرایند شکل‌گیری متون و مواد قراردادهای تأمین منابع مالی.....	۱۹۳
ساختار و اجزای قراردادهای نفتی.....	۱۹۴
ترتیب (تقدم و تاخر در) ارائه مواد قراردادی.....	۱۹۵
فصل ۶. روش‌های تأمین منابع مالی.....	۱۹۷

- ۱۹۷ - تعریف و مفهوم فاینانس
- ۱۹۸ - فاینانس عبارت است از
- ۱۹۸ - تعیین محورهای کلیدی در فاینانس و اخذ تسهیلات مالی و اعتباری
- ۲۰۰ - ارائه تضمین‌ها و وثیقه‌ها در میزبانی بین‌المللی
- ۲۰۱ - تضمین تسهیلات مالی و اعتباری از طریق افتتاح حساب‌گردان به شکل امانی نزد تسهیلات‌دهنده
- ۲۰۴ - پیش‌بینی منابع بازپرداخت
- ۲۰۵ فاینانس اسلامی
- روش‌های تأمین منابع مالی از طریق اعطای امتیاز سرمایه‌گذاری توسط دستگاه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای
دوای ۲۰۶
- ۲۰۶ - روش‌های تأمین منابع مالی و فاینانس
- ۲۰۶ - الگوهای طراحی شده بر مبنای دارایی‌ها
- ۲۰۷ - الگوهای طراحی شده بر مبنای ایجاد بدهی
- ۲۰۷ - الگوهای طراحی شده بر مبنای واگذاری حق اجرای پروژه و تخصیص محصولات تولیدی
- ۲۰۹ فاینانس در شرایط خطرناک و محدودکننده
- ۲۱۳ پول (به شکل ارزی) ایجاد می‌شود و وثیقه
- ۲۱۳ پوشش دادن به از کسب به گام تأمین منابع مالی و اعتباری
- ۲۱۴ جبران افت اعتبار برای تسهیلات مالی و اعتباری

منابع و مآخذ

- ۲۱۷ به زبان فارسی
- ۲۱۸ به زبان انگلیسی
- ۲۱۹ واژه‌نامه

پیش گفتار

امروزه معاملات تجاری در زمینه های گوناگون و موضوعات مختلف، به شکل های بسیار متنوعی (از نظر نوع روش ها و قواعد مورد استفاده) انجام می گیرد.

برای انجام یک معامله تجاری (به شکل) ساده (نظیر خرید یک کالای معمولی مصرفی یا بهره گیری از یک خدمت تجاری) یا (به شکل) پیچیده (مانند انعقاد یک قرارداد تخصصی نفتی)، هر شخصی به طریقی از ابتدا پیرامون هدف مورد نظر خود (کالا یا خدمت مورد نیاز) می اندیشد. سپس به جستجو و تحقیق درباره کیفیت، بها و دیگر مشخصات آن ها) می پردازد. در مرحله بعدی به بررسی روش های معامله تجاری اشاره شده توجه می کند. البته دامنه و عمق بررسی می تواند بسته به نیاز برای خرید کالا یا بهره گیری خدمت یاد شده به عوامل مختلفی از قبیل حساسیت و ارزش موضوع مورد معامله، بستگی دارد.

به موازات بالا رفتن اهمیت یک معامله تجاری، رویه یا شکل معامله هم آهنگ پیچیده تر می شود، به طوری که در داد و ستدهای کلان و حساس تجاری (مانند موضوعات مهم یک سرمایه گذاری نفتی)، بررسی ها و مطالعات تخصصی غامضی درباره شرایط معامله برای هر یک از دو طرف معامله (الزاماً) صورت می گیرد.

علاوه بر آن، در روند انجام این گونه داد و ستدها، مسائل و مشکلات فراوانی پدید می آید؛ مثلاً مسئله تأمین منابع مالی کافی یا شناسایی شیوه های جبران و پرداخت بهای معامله، تنگناهای محسوسی را برای دو طرف ایجاد می کند.

در چنین شرایطی برای رسیدن به راه‌حل‌های مؤثر و برطرف کردن مسائل و مشکلات پیش‌رو، در فرایند انجام معاملات مورد بحث، ناگزیر باید به سراغ فنون و مهارت‌های تخصصی رایج در زمینه تبادلات مورد نظر رفت و نسبت به شناخت منطق ورای روش‌ها، فنون و مهارت‌های اشاره شده و به تبع آن آنگوهای قراردادی مورد استفاده، اقدام کرد. در غیر این صورت، درک و فراگیری آن‌ها به سادگی میسر نخواهد شد.

از این رو، در کتاب حاضر به اتکای مطالعات و تجربیات به‌دست آمده در زمینه مذاکره و اجرای انواع معاملات کلان تجاری در چارچوب‌های رایج قراردادی، تلاش می‌شود که منطق طراحی، سازماندهی، تدوین و مدیریت انواع قراردادهای هیدروکربنی و تأمین منابع مالی به زبان ساده تشریح شود.

از آنجمله، رمول‌ها و روش‌های متنوعی برای انعقاد قراردادهای نفتی و فاینانس یا تأمین منابع مالی اعتباری در عرصه بین‌المللی وجود دارد که البته انواع محدودی دارد و می‌توان آن‌ها را بر مبنای رمول‌های تجاری مورد استفاده تقسیم‌بندی و تحلیل کرد؛ از این رو کتاب حاضر مبتنی بر یک طبقه‌بندی علمی، منطق یاد شده را به‌طور قابل لمس ترسیم می‌کند.

تجربه نشان می‌دهد که در صورت ندانستن شناخت و آگاهی کافی از مباحث مالی و قراردادی، ممکن است مخاطرات و ریسک‌های قابل ملاحظه‌ای را در زمان مذاکره مدل‌های قراردادی مختلف برای هر یک از دو طرف به تنهایی یا حتی برای هر دو طرف یک قرارداد پدید آورد. شاید بتوان این‌گونه مخاطرات و ریسک‌های بالقوه ناشی از ناآگاهی نسبت به مباحث یادشده را در گروه ریسک‌های پنهان هفت‌گانه در متون قراردادی (یا باختصار ریسک‌های مالی قراردادی) طبقه‌بندی کرد.

من... التوفیق

مسعود زهدی